

**PLASTİK SANATLAR ALANINDA  
SERAMİK VE CAM ÜZERİNE  
YAKLAŞIMLAR**

**5**

**EDİTÖRLER**

Prof. Dr. Nurettin GÜLAÇTI

Doç. Dr. Fahrettin GEÇEN



© Copyright 2024

*Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.*

<b>ISBN</b> 978-625-399-739-7	<b>Ön Kapak Resmi</b> Doç. Dr. Nilüfer Nazende ÖZKANLI
<b>Kitap Adı</b> Plastik Sanatlar Alanında Seramik ve Cam Üzerine Yaklaşımlar 5	<b>Arka Kapak Resmi</b> Öğr. Gör. Ümit PARSIL
<b>Editörler</b> Nurettin GÜLAÇTI ORCID iD: 0000-0002-0587-3359 Fahrettin GEÇEN ORCID iD: 0000-0002-0787-7505	<b>Yayıncı Sertifika No</b> 47518
<b>Yayın Koordinatörü</b> Yasin DİLMEN	<b>Baskı ve Cilt</b> Vadi Matbaacılık
<b>Sayfa ve Kapak Tasarımı</b> Akademisyen Dizgi Ünitesi	<b>Bisac Code</b> ART000000
	<b>DOI</b> 10.37609/akya.3227

**Kütüphane Kimlik Kartı**  
Plastik Sanatlar Alanında Seramik ve Cam Üzerine Yaklaşımlar 5 / ed. Nurettin Gülaçtı, Fahrettin Geçen.  
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2024.  
136 s. : resim. ; 160x235 mm.  
Kaynakça var.  
ISBN 9786253997397  
1. Sanat--Dekoratif Sanatlar--Cam--Seramik

**GENEL DAĞITIM**  
**Akademisyen Kitabevi A.Ş.**

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara  
Tel: 0312 431 16 33  
siparis@akademisyen.com

[www.akademisyen.com](http://www.akademisyen.com)

# İÇİNDEKİLER

- BÖLÜM 1** Yapay Zekanın Seramik Sanatındaki Katılımcı Rolü..... 1  
*Nazlı Harika ZORKUN ÇAĞLAYAN*  
*Halil YOLERİ*
- BÖLÜM 2** Düz Cam ve Seramik Yüzelele Uygulanan Dijital  
Baskının Mimari Alanlardaki Dönüşümü ..... 27  
*Burcu KESKİN*
- BÖLÜM 3** Antik Dönem Tiyatro Biletleri Bağlamında  
Seramik Buluntular..... 47  
*Seda ÖZCAN ÖZDEN*
- BÖLÜM 4** Hakikat Sonrası Çağı Bağlamında Sanatta Söylemin  
Yapısal Değişimi ve Seramik Sanatına Yansımaları ..... 65  
*Yusuf Can KULAK*  
*Ali Temel KÖSELER*
- BÖLÜM 5** Sıcak Cam Yüzey Renklendirme Tekniklerinde  
Bir Alternatif: 1200°C’de Ebru ..... 85  
*Agâh Barış Can AKSAKAL*
- BÖLÜM 6** Mimari ve Sanat Seramiğinde Çamur Seçiminin  
Şekillendirmede Önemi..... 99  
*Burhan YALÇIN*  
*Ümit PARSIL*
- BÖLÜM 7** Güncel Sanat Pratiklerinde Kil Malzemenin  
Kullanım Alanları ..... 113  
*Aytuna CORA*

## YAZARLAR

**Arş. Gör. Ağâh Barış Can AKSAKAL**  
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi,  
Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam  
Bölümü

**Arş. Gör. Aytuna CORA**  
Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar  
Fakültesi Seramik Bölümü

**Dr. Burcu KESKİN**

**Yusuf Can KULAK**  
Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Dokuz Eylül  
Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

**Doç. Dr. Ali Temel KÖSELER**  
Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar  
Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü Seramik  
Anasanat Dalı

**Dr. Öğr. Üyesi Seda ÖZCAN ÖZDEN**  
Kapadokya Üniversitesi, Mimarlık, Tasarım  
ve Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik  
Tasarımı Bölümü

**Öğr. Gör. Ümit PARSIL**  
Adıyaman Üniversitesi Teknik Bilimler  
Meslek Yüksekokulu El Sanatları Bölümü

**Dr. Burhan YALÇIN**  
Sanatta Yeterlik Mezunlu

**Prof. Dr. Halil YOLERİ**  
DEÜ GSF Seramik ve Cam Bölümü

**Dr. Öğr. Üyesi Nazlı Harika ZORKUN  
ÇAĞLAYAN**  
DEÜ GSF Çizgi Film ve Animasyon  
Bölümü

# BÖLÜM 1

## Yapay Zekanın Seramik Sanatındaki Katılımcı Rolü<sup>1</sup>

*Nazlı Harika ZORKUN ÇAĞLAYAN*<sup>2</sup>  
*Halil YOLERİ*<sup>3</sup>

### Giriş

Bilgisayar ortamında oynanan satranç ve go, görüntü içeriği tanınması, dil çevirisi yapması, sınıflandırma gibi kavramlar geleneksel yapay zeka tanımlamasına gönderme yapan eylemlerdir. Bilimsel anlamda makine zekası olarak tanımlanan yapay zeka ise; insanın yaptığı eylemleri yerine getirmek üzere tasarlanmış bilgisayar tabanlı çözümleri içeren bir bilim alanıdır. Kültürel yönüyle ise dijital iletişim ve bilişim teknolojileri, siber kültür ile geldiğimiz noktada dijital sanatı da içermektedir. Dijital kültür ekseninde değerlendirdiğimizde sanat hızla tüketilen bir algı yaratmaktadır. Klasik sanat tarihinde bahsi geçen sanatçı ve eseri bağlamından bakılan perspektif oldukça farklı bir boyuta taşınmıştır.

Paleolitik çağa dair en eski aletlerden biri olan el baltasının 1 milyon yıl boyunca hiç değişmeden kaldığını düşündüğümüzde, günümüz teknolojisinin altında ne kadar hızla değiştiği ve geliştiği gerçekten oldukça şaşırtıcıdır (Reese, 2022, s. 37).

Bundan birkaç bin yıl önce tanrı veya tanrıça, bin yıl önce kral ya da kraliçe, birkaç yüzyıl önce ise tüccar veya zengin bir aile mensubu olmadan resim yada

<sup>1</sup> Bu çalışmanın bir bölümü, 2023 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi Sanat ve Kültür Yönetimi “Değişen Dünyada Kültür ve Sanat” Konferansı kapsamında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

<sup>2</sup> Dr. Öğr. Üyesi, DEÜ GSF Çizgi Film ve Animasyon Bölümü, nazliharika.zorkuncaglayan@deu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-7276-442x

<sup>3</sup> Prof. Dr., DEÜ GSF Seramik ve Cam Bölümü, halil.yoleri@deu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1041-1458

zamanda etik ve estetik kaygıları da barındırdığından tedirgin edici de olmaktadır. İş veya malzeme gücünden kazanç odaklı olan çalışmaların haricinde Lev Manovich'in eğilimi takip edecek olursak yapay zeka sanatının aslında tarihsel sanatı taklit ettiğini kabul etmek durumunda kaldığımızdan bahsetmektedir.

## Kaynaklar

- (2019). Ai-Da: <https://www.ai-darobot.com/> adresinden alındı
- Acar, E. (2007). *Ölümlülük, Ölümsüzlük ve Yapay Zekâ*. İstanbul: Altkitap Yayınevi.
- AI Artists. (2023). Ben Snell: <https://aiartists.org/ben-snell> adresinden alındı
- Alpaydın, E. (2020). *Yapay Öğrenme*. İstanbul: Tellekt.
- Artut, S. (2019). Yapay Zeka Olgusunun Güncel Sanat Çalışmalarındaki Açılımları. *İnsan ve İnsan*, 6(22), 767-783.
- Aslan, E. (2019). Yapay Zekâ Resimleri ve Sanatın Başkalaşan Mecerası Üzerine. 231-242.
- Au, D. P. (2022, July). *DALL-E 2 Alien Vases*. Derek Au: <https://www.derekau.net/this-vessel-does-not-exist/2022/7/15/alien-vases> adresinden alındı
- Ben Snell. (2018). <http://bensnell.io/dio/> adresinden alındı
- Bickler, S. H. (2018). Machine learning identification and classification of historic ceramics. *Archaeology*, 20, 20-32.
- Burnett, R. (2007). *İmgeler Nasıl Düşünür?* İstanbul: Metis Yayınları.
- Cetinic, E., & She, J. (2022). Understanding and Creating Art with AI: Review and Outlook. *ACM Transactions on Multimedia Computing, Communications, and Applications (TOMM)*, 1-22.
- Epp, C. (2022). *ai ceramic experiments*. Carole Epp: <https://www.caroleepp.com/projects-7> adresinden alındı
- Gere, C. (2019). *Dijital Kültür*. İstanbul: Salon Yayınları.
- Grrenemeier, L. (2021). *Deep Blue'dan 20 Yıl Sonra: Yapay Zeka, Satranç Fethettikten Beri Nasıl Gelişti?* Evrim Ağacı: <https://evrimagaci.org/deep-bluedan-20-yil-sonra-yapay-zeka-satrançi-fethettikten-beri-nasil-gelisti-9939> adresinden alındı
- Gu, Z. (2023). Research About the Influence of Artificial Intelligence Technology on the Development of Ceramic Industry. *Art and Society*, 2(1), 73-76.
- Guljajeva, V. &. (2023). AI-Aided Ceramic Sculptures: Bridging Deep Learning with Materiality . In *International Conference on Computational Intelligence in Music, Sound, Art and Design (Part of EvoStar)* , 357-371.
- Kapır, B. (2020). Yapay Zekâ Eksenli Gelişen Algoritmik Toplum. F. Zengin, & B. Kapır içinde, *Yapay Zeka ve Medya* (s. 59-103). İstanbul: Doruk Yayınları.
- Kutlusoy, Z. (2019). Felsefe Açısından Yapay Zeka. E. G. Telli içinde, *Yapay Zeka ve Gelecek* (s. 25-43). İstanbul: Doğu Kitapevi.
- Manovich, L. (2021). Yapay Zeka Sanatının Tanımı: Üç Öneri. B. K. Ferhat Zengin içinde, *Yapay Zeka ve Medya* (s. 301-311). İstanbul: Doruk Yayınları.
- Marian Mazzone, A. E. (2021). Sanat, Yaratıcılık ve Yapay Zekanın Potansiyeli. B. K. Ferhat Zengin içinde, *Yapay Zeka ve Medya* (s. 311-329). İstanbul: Doruk Yayınları.
- Mayor, A. (2020). Gods And Robots. *Noema Magazin*, <https://www.noemamag.com/gods-and-robots/>.
- Metz, C. (2022). *Meet DALL-E, the A.I. That Draws Anything at Your Command*. New York Times: <https://www.nytimes.com/2022/04/06/technology/openai-images-dall-e.html> adresinden alındı

- Navarro, P. C.-J. (2022). Reconstruction of Iberian ceramic potteries using generative adversarial networks. *Scientific Reports*, 12(1). *Scientific Reports*, 12(1), 10644., <https://www.nature.com/srep/>.
- Özgen, B. A. (2023). *Yapay Zeka Teknolojisiyle Yeni Koleksiyon*. Dünya Gazetesi: <https://www.dunya.com/ekonomi/yapay-zeka-destegiyle-yeni-koleksiyon-uretti-haberi-691188> adresinden alındı
- Öztemel, E. (2020). *Dijital Dönüşümü İyi Anlamak ve Türkiye'nin Dönüşümü*. İstanbul: SEKAM.
- Pawlowicz, L. M. (2021). Applications of deep learning to decorated ceramic typology and classification: A case study using Tusayan White Ware from Northeast Arizona. *Journal of Archaeological Science*, 130, 105375, <http://www.elsevier.com/locate/jas>.
- Pearson, A. (2022). *Archive dreaming*. Digiart: <http://www.digiart21> adresinden alındı
- Rasheed, N. A. (2020). Classification and reconstruction algorithms for the archaeological fragments. *Journal of King Saud University-Computer and Information Sciences*, 32(8), 883-894.
- Reese, B. (2022). *Yapay Zeka Çağı*. İstanbul: Say Yayınları.
- Roose, K. (2022, September 2). *An A.I.-Generated Picture Won an Art Prize. Artists Aren't Happy*. The New York Times: <https://www.nytimes.com/2022/09/02/technology/ai-artificial-intelligence-artists.html> adresinden alındı
- SAY, C. (2021). *50 Soruda Yapay Zekâ*. İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı.
- Scientist, N. (2021). *Düşünen Makineler*. İstanbul: Say Yayınları.
- Thaeyne ai art*. (2023). wood fired ceramics: <https://thaeyne.com/wiki/wood-fired-ceramics/> adresinden alındı
- Vass, K. (2018). *HAROLD COHEN: 'ONCE UPON A TIME THERE WAS AN ENTITY NAMED AARON'*. Kate Vass Galerie: <https://www.katevassgalerie.com/blog/harold-cohen-aaron-computer-art> adresinden alındı
- Wooldridge, M. (2022). *Bilinçli Makinelere Giden Yol*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Yılmaz, A. (2021). *Derin Öğrenme*. İstanbul: KODLAB YAYIN DAĞITIM YAZILIM LTD. ŞTİ.
- Yılmaz, E. (2016). Dijital Kültürün Okuma Alışkanlığına Etkisi. *Hece Dergisi D 234: 235-236.*, 355-366.

# BÖLÜM 2

## Düz Cam ve Seramik Yüzelele Uygulanan Dijital Baskının Mimari Alanlardaki Dönüşümü

Burcu KESKİN <sup>1</sup>

### Dijital Baskı Teknolojisi

Dijital baskı teknolojisi, dijital ortamda oluşturulan görüntülerin ve tasarımların çeşitli yüzeylere doğrudan aktarılmasını sağlayan bir baskı yöntemidir. Bu teknoloji, bilgisayarlar ve dijital dosyalar kullanılarak hızlı ve yüksek kaliteli baskılar yapma olanağı sunmaktadır.

Dijital baskı teknolojisinin kullanıldığı alanlar geniş olmasıyla birlikte, seramik ve cam endüstrilerinde devrim yaratmış, bu malzemelere yönelik üretim süreçlerini ve tasarım imkânlarını önemli ölçüde genişletmektedir. Bu teknoloji, dijital ortamda hazırlanan tasarımların doğrudan cam ve seramik düz yüzeylere aktarılmasını sağlayarak, yüksek kaliteli ve detaylı baskılar elde edilmesini mümkün kılmaktadır.

Gelişen teknoloji ile beraber geleneksel baskı yöntemlerine göre, daha çevre dostu ve ekonomik açıdan, günümüzün hızla değişen ihtiyaçlarına ve taleplerine uyum sağlama konusunda önemli bir avantaj sunmaktadır.

### Cam ve Seramik Yüzeylerde Dijital Baskı Teknolojisi

Seramik ve cam endüstrisinde kullanılan dijital baskı teknolojisi; serigrafi, transfer ve UV baskı tekniklerinin yanı sıra, seramik ve düz cam yüzeyler üzerine herhangi bir deseni veya fotogerçekçi görüntüyü basmak için ultraviyole ışık

<sup>1</sup> Dr, burcuoztunckeskin@gmail.com, ORCID iD: 0000-0002-3752-9202



Dijital baskı teknolojisinin başlangıç maliyetleri, geleneksel yöntemlere göre daha yüksektir. Özel ekipman ve malzemeler gerektirdiği için, özellikle küçük ölçekli projelerde maliyetler artırabilmektedir. Bu durum, dijital baskı teknolojisinin yaygınlaşmasını engelleyebilir ve bazı projeler için ekonomik olarak uygulanabilir olmayabilmektedir. Ayrıca dijital baskı teknolojisi, yüksek çözünürlüklü ve detaylı grafikler oluşturma yeteneğine sahip olsa da, bazı teknik sınırlamalarla karşı karşıya kalabilir. Örneğin, çok büyük yüzeylerde baskı yaparken renk uyumu ve baskı kalitesi sorunları ortaya çıkabilmektedir. Ayrıca, bazı yüzeylerde (örneğin çok pürüzlü veya çok parlak yüzeyler) dijital baskının kalitesi beklenenden düşük olabilmektedir.

İleri teknolojiye sahip olma zorunluluğu, küçük ve orta ölçekli firmalar için erişim ve kullanım zorlukları yaratabildiği gibi, ayrıca dijital baskı tekniklerinin uygulanması ve yönetilmesi için özel eğitim ve uzmanlık gerektirmektedir. Dolayısıyla projelerde ek maliyetler ve zaman kaybına yol açabilmektedir.

Sonuç olarak, seramik ve cam düz yüzeylerde dijital baskı tekniklerinin mimari alandaki kullanımının geleceği, teknolojik ilerlemeler ve sürdürülebilirlik odaklı yaklaşımlar doğrultusunda şekillenecektir. Bu olumsuzluklar göz önünde bulundurularak, dijital baskı tekniklerinin uygun projelerde ve doğru şekilde uygulanması, mimari projelerin başarısını artırabilir ve bu teknolojinin potansiyelinden en iyi şekilde yararlanılmasını sağlanabilmektedir. Bu sebeple, dijital baskı tekniklerinin mimari alanda kullanımının daha fazla araştırılması ve çeşitli disiplinlerle entegrasyonunun incelenmesi, alanın ilerlemesine ve yeni olanakların keşfedilmesine katkı sağlayacaktır.

## Kaynaklar

- KAHRAMAN, D. (2012) Seramik Yüzeyler Üzerinde Baskı Tekniklerinin Araştırılması Ve Uygulanması, Sanatta Yeterlik Tezi, syf.79, Eskişehir
- ÇAVDAR, G., YARDIMCI, İ. (2022) Karo Kaplama Sektöründe Mürekkep Püskürtmeli (İnkjet) Baskı Sistemi, Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 8 (48) January. Syf. 111-112
- ÇAVDAR, G. (2022) Seramik Dijital Baskı Tekniğinin Endüstriyel ve Sanatsal Yüzeylerde Uygulanması, Yüksek Lisans Tezi, syf.57, Uşak
- SEVİM, S. S, KAHRAMAN, D, ÇAVDAR, G. (2013). Günümüz Seramik Endüstrisinde Ve Artistik Seramik Yüzeylerde Kullanılan Baskı Tekniklerinden Örnekler, Sanat ve Tasarım Dergisi, syf.7. , Eskişehir

### İnternet Kaynakları

Damla Boyutu Pikolitre, Erişim Tarihi 18.06.2024, URL:<https://degradesblog.wordpress.com/tag/pikolitre/>

SZACKA, L. C, (2022) Writing 'From The Battlefield': Charles Jencks And The Language Of Post-Modern Architecture, Erişim Tarihi: 22.05.2023 URL: <https://www.jencksfoundation.org/explore/text/writing-from-the-battlefield-charles-jencks-and-the-language-of-post-modern-architecture>

Dijital Dekorasyon- Sessiz Evrim, Erişim Tarihi: 13.06.2023 URL: <https://durst-india.com/digital-decoration-die-stille-revolution.php>

İnkjet Teknolojisinin Karolara Uygulanması, Erişim Tarihi: 8.07.2024 URL: <https://ctsupplies.com.au/applying-İnkjet-technology-to-tiles/>

#### Görsel Kaynaklar

**Görsel 1:** Xaar Marka Dijital Baskı Kafası ve Püskürtme Prensibi, 2023, Erişim Tarihi 11.07.2024 URL: <https://www.dlpmag.com/news/19331/the-power-of-xaar-at-inprint/>

**Görsel 2:** Tecglass Firması Vitrojet Marka Dijital Baskı Makinesi Görüntüsü, 2024, Erişim Tarihi 04.06.2023 URL: <https://www.tecglassdigital.com/en/dtype>

**Görsel 3:** New Parkland Hastanesi, Teksas, 2024, Erişim Tarihi 9.06.2024 URL: <https://www.dip-tech.com/about/projects/parkland-hospital>

**Görsel 4:** İnkjet Teknolojisi ile Üretilmiş Seramik Karo Uygulanması, Erişim Tarihi 21.11.2023 URL: <https://ctsupplies.com.au/applying-İnkjet-technology-to-tiles/>

**Görsel 5:** Amar Business Zone Binası, 2022, Hindistan, Erişim Tarihi 16.12.2023 URL: <https://fgglass.com/case-studies-details/amar-business-zone#mygallery-3>

**Görsel 6:** Victoria & Albert Müzesi, Ziyaretçi Tuvaletleri Dijital Baskılı Seramik Kaplamaları, Erişim Tarihi 7.03.2024 URL: <https://www.dccustomtiles.com/case-studies/dcct-create-beautiful-perversion-at-london-va-museum/>

**Görsel 7:** Moskova İş Merkezi içindeki Konser Salonu Binası, 2020, Moskova, Erişim Tarihi 16.04.2024 URL: <https://www.m24.ru/news/mehr-Moskvy/04092019/88735>, URL: <https://www.dip-tech.com/about/projects/concert-hall-in-moscow-s-international-business-center>

**Görsel 8:** Dreamworks Su Parkı Havuz Alalardaki Dijital Baskı Teknolojisi ile Üretilmiş Seramik Kaplamalar, 2020, Amerika Birleşik Devletleri, Erişim Tarihi 09.02.2024 URL: <https://www.dccustomtiles.com/projects/commercial-leisure-centre/american-dream-dreamworks-new-york/>

**Görsel 9:** Ideas2Impacts Binası, 2021, Hindistan, Erişim Tarihi 13.05.2024 URL: <https://www.tecglassdigital.com/en/unique-sophisticated-and-creative-facade-in-the-city-of-pune>

**Görsel 10:** Ceramiche Piemme Firması, Dijital Baskı Seramik Duvar Kaplamaları, İtalya, Erişim Tarihi 21.05.2024 URL: <https://www.ceramiche-piemme.com/product/homey/>

# BÖLÜM 3

## Antik Dönem Tiyatro Biletleri Bağlamında Seramik Buluntular

Seda ÖZCAN ÖZDEN <sup>1</sup>

### Giriş

Eylem sanatlarından biri olan tiyatro, değer ölçülerini izleyiciden alır ve yaşamsal tüm olayları/olguları konu edinir. Öznesi ve nesnesi insan olan tiyatronun, antik dönemlerden günümüze izleyicisi ile buluşma koşulları üzerinden biletin tarihine bakış; tiyatro biletlerinin malzeme ve betimleme yönüyle çeşitliliğini vurgular. Figürinlerden çanak çömlek, endüstriden sanata çok geniş bir yelpazede değerlendirilen ve insanlık tarihi boyunca insan yaşamında olan seramik; malzeme olarak tiyatro biletlerinde de kendine yer bulmuştur. Bu çalışmada, tiyatro üzerine, seyircinin oyuna ulaşımı yönüyle ele alınarak tiyatro biletlerinin insan hayatına ne zaman ve nasıl girdiğine dair araştırmalar üzerinde durulmaktadır. Tiyatro biletlerinin oyun, izleyici, mitoloji kavramlarıyla harmanlanmış kullanım şekli ve yaşamdaki yerinin özgünlüğünü vurgulamak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, tiyatro biletlerinin sanatsal üretimde bir ilham kaynağı olma niteliğine sahip olması bakış açısıyla alana katkı sağlaması umulmaktadır.

### Tiyatro Üzerine

Tiyatro tanımına terimsel ve kavramsal olarak yüzyıllardır farklı birçok açıdan yaklaşılmakta olsa da özünde insan eylemli bir sanattır ve izleyiciye var olma biçimlerini kurgusallık ya da gerçeklik üzerinden sunar. İzleyici ve tiyatro iliş-

<sup>1</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Kapadokya Üniversitesi, Mimarlık, Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü, seda.ozcan@kapadokya.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9181-9326

## Kaynaklar

- Alova, Erdal. (2008). *Antik Çağ Anadolu Şiir Antolojisi*, (Der. ve Çev.: Alova), İstanbul: Can Yayınları.
- Altuğ, Taylan. (2018). *Son Bakışta Sanat*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- And, Metin. (2019). *Dionisos ve Anadolu Köylüsü*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bieber, Margarete. (1961). *The History of The Greek and Roman Theater*, Princeton University Press London: Oxford University Press.
- Brockett, G, Oscar. (2000). *Tiyatro Tarihi*, Ankara: Dost Kitabevi.
- Can, Şefik. (2011). *Klasik Yunan Mitolojisi*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Erhat, Azra. (2011). *Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Friedell, Egon. (2017). *Antik Yunan'ın Kültür Tarihi*. (Çev. Necati Akça). İstanbul: Alfa / Tarih.
- Gezgin, İsmail. (2021). *Sanatın Mitolojisi, Sanat Ne Anlatır? Mağara Duvarlarından Antik Çağın Sonuna*, İstanbul: Redingot Kitap.
- Hamilton, Edith. (2020). *Mitologya (Mythology)*, (Çev. Ülkü Tamer), İstanbul: Varlık Yayınları.
- Huizinga, Johan (2006). *Homo Ludens, Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme*. İstanbul: Ayrintı Yayınları.
- İlaslı, A., Üyümez, M. (2008). *Museums and Sites Afyonkarahisar Müzeleri ve Ören Yerleri*, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Levi, Peter. (1987). *Eski Yunan, Atlaslı Büyük Uygarlıklar Ansiklopedisi*, III.Cilt, İletişim Yayınları, Equinox / Phaidon (Oxford), İstanbul.
- Özcan, Seda. (2014). *Siyah ve Kırmızı Figürlü Seramik Eserlerde (M.Ö. 6.-4. Yy.) Tiyatro Sahnelerinin Resimsel Etkisinin Seramik Yüzeylere Aktarımı ve Hareket Duygusu*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Arkeoseramik Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Özdilek, Banu. (2011). *Rhodiapolis Tiyatrosu ve Lykia Tiyatroları*, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Antalya.
- Özdilek, Banu. (2012). *Lykia'da Gün Yüzüne Yeni Çıkartılan Rhodiapolis Tiyatrosu*. 4. Boyut Tanıtım Tasarım Matbaacılık Ltd. Şti.
- Sear, Frank. (2006). *Roman Theatres an Architectural Study*. Oxford Monographs on Classical Archaeology, Oxford University Press.
- Şener, Sevda. (1998). *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Şener, Sevda. (2003). *Tiyatroda Yaşam-Oyun İlişkisi*. Ankara: Dost Kitabevi.

# BÖLÜM 4

## Hakikat Sonrası Çağı Bağlamında Sanatta Söylemin Yapısal Değişimi ve Seramik Sanatına Yansımaları

Yusuf Can KULAK<sup>1</sup>  
Ali Temel KÖSELER<sup>2</sup>

### Giriş

İçinde yaşadığımız dönem için çok çeşitli tanımlar yapılmaktadır. Bu tanımlar arasında “sanal çağ, dijital çağ, hakikat sonrası (post-truth) çağı, post endüstriyel, geç kapitalizm dönemi ve antroposen çağı” gibi genellemeler yapılmaktadır. Bunların hepsi doğrudur ve konunun özü gereği bu çalışmada çoğunlukla hakikat sonrası tanımlaması kullanılacaktır. “Hakikat sonrası” terimini çağdaş bağlamında kullanan ilk kişi Sırp asıllı Amerikalı oyun yazarı Steve Tesich’tir. Steve Tesich ilgili terminolojiyi aşağıdaki cümlesinde ilk kez şu şekilde kullanmıştır:

“...Ne kadar gerçek ve ulusal sağlığımız için ne kadar hayati olursa olsun, zihinlerimizde hakikat, kötü haberle eşanlı hale geldi ve biz de artık kötü haber duymak istemiyorduk. Bizi hakikatten koruması için gözümüzü hükümete diktik. (...) Bunların sonuçları ağır oldu. Totaliter canavarların ancak rüyalarında görebilecekleri türden bir halka dönüştük. (...) Çok radikal biçimde, aslında özgür bir halk olarak, kendi özgür irademizle bir post-truth dünyada yaşamak istediğimize karar vermiştik” (Tesich, 1992: 1).

Steve Tesich’in 1992 tarihli “Yalanlar Rejimi” makalesinde; ifade ettiği hakikat sonrası ifadesinin önemi ilk kez bir metin içinde olgusal olarak dile getirilme-

<sup>1</sup> Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, y.cankulak@gmail.com, ORCID iD: 0009-0001-2612-3303

<sup>2</sup> Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü Seramik Anasanat Dalı, temel.koseler@deu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-8380-9355

kişinin yaşantısına, kültürel kodlarına göre şekil almaktadır. Bizlerde deneyimlediğimiz şeylerin halini alırız onları kendi dünyamızda tecrübe ederiz. Bir şeyi idrak etmenin en temel öğretisini de bu şekilde tecrübe edebiliriz.

## Kaynaklar

- Artdog. (2014). Ai Weiwei, Han Dynasty Urn with Coca-Cola Logo, 2014. <https://artdogistanbul.com/ai-wei-wei-konustu/>
- Aydemir, G. (2020). "Einführung: Estetiğin Zengin ve Muammalı Kavramı" *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, Sayı 66
- Beete, P. (2017). Art Talk with Ceramicist Steven Young Lee <https://www.arts.gov/stories/blog/2017/art-talk-ceramicist-steven-young-lee>
- British Council, (2024). Grayson Perry Hakkında <https://www.britishcouncil.org.tr/graysonperry/about>
- Cargo C. (2018). Joao Ferro Martines, "London Bricks", Tuğla ve Anten, 2011. <https://cargocollective.com/joaoferromartines>
- Çüçen, A. K. (2013). Bilim Felsefesine Giriş, Sentez Felsefe Kitapları:18 Referanslar Dizisi:8, 2. Basım, Sentez Yayıncılık, Ankara
- Elsaesser, T. (2009). Between Erlebnis and Erfahrung Cinema Experience with Benjamin [https://www.researchgate.net/publication/241888578\\_Between\\_Erlebnis\\_and\\_Erfahrung\\_Cinema\\_Experience\\_with\\_Benjamin](https://www.researchgate.net/publication/241888578_Between_Erlebnis_and_Erfahrung_Cinema_Experience_with_Benjamin)
- Etymonline (2024). Aletheia <https://www.etymonline.com/word/aletheia>
- Etymonline (2024). Post <https://www.etymonline.com/word/post>
- Fontcuberta, J. (2019-2021). Prosopagnosia Projesi. <https://prosopagnosia.es>
- Gadamer, H.G. (2008). Hakikat ve Yöntem, Wahrheit und Methode – Truth and Method (1960), Paradigma Yayıncılık, 1. Cilt, 1. Baskı, İstanbul
- Heidegger M. (2011). Sanat Eserinin Kökeni, De Ki Basım Yayın Ltd. Şti, Ankara.
- James Cohan Gallery, (2024). Kathy Butterly, "Mother Melt", 2021. <https://website-jamescohan.artlogic.net/content/feature/1589/artworks-27106-kathy-butterly-mother-melt-2021/>
- Keyes, R. (2021). Hakikat Sonrası Çağ, Günümüz Dünyasında Yalancılık ve Aldatma, (çev. D. Özçetin). Tudem yay. İzmir.
- Kreitner, R. (2016). Post-Truth and Its Consequences: What a 25-Year-Old Essay Tells Us About the Current Moment <https://www.thenation.com/article/archive/post-truth-and-its-consequences-what-a-25-year-old-essay-tells-us-about-the-current-moment/>
- Kulak, C. Y. (2020). Seramiğin Kavramsal Sanatta Kullanımı ve Bir Uygulama Projesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Seramik ve Cam Tasarımı Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Kuspit, D. (2010). Sanatın Sonu, Metis Yayınları, 3. Baskı, İstanbul
- McLaren, K. (2013). Einführung and Empathy: What do they mean? <https://karlamclaren.com/einfuehrung-and-empathy/>
- Ontology.co. (2020). Martin Heidegger on *Aletheia* (Truth) as Unconcealment <https://www.ontology.co/heidegger-aletheia.htm>
- Oxford Dictionary, (2016). "Word of the Year 2016," 2016, <https://en.oxforddictionaries.com/word-of-the-year/word-of-the-year-2016>.
- Oxford Living Dictionaries. (2024). "Post-truth". <https://en.oxforddictionaries.com/definition/post-truth>

- Ruthie, V. (2022). Grayson Perry's Pottery. <https://www.seattleartistleague.com/2022/05/27/grayson-perrys-pottery/>
- Rodgers, B. (2014). Karin Lehmann, "Sediment Sampling", 2014 <https://cfileonline.org/exhibition-karin-lehmann-sediment-sampling/>
- Sanat Sözlüğü. (2012). Einfühlung <https://sanatsozlugum.blogspot.com/2012/11/einfuehlung.html>
- Tesich, S. (1992). "A Government of Lies," *The Nation*. Tunalı, İ. (1979). Estetik, Cem Yayınevi, İstanbul
- Worringer, W. (1985). Soyutlama ve Özdeşleyim, Remzi Kitabevi, İstanbul

### Görsel Kaynaklar

- Artdog, (2014). Ai Weiwei, Han Dynasty Urn with Coca-Cola Logo, 2014. <https://artdogistanbul.com/ai-wei-wei-konustu/>
- Beete, P. (2017). Steven Young Lee, Jar with Landscape and Gold Butterflies, 2015. <https://www.arts.gov/stories/blog/2017/art-talk-ceramicist-steven-young-lee>
- Cargo C. (2018). Joao Ferro Martines, "London Bricks", Tuğla ve Anten, 2011. <https://cargocollective.com/joaoferromartins>
- Fontcuberta, J. (2019-2021). Joan Fontcuberta, "Prosopagnosia Projesi", 2019-2021. <https://prosopagnosia.es>
- James Cohan Gallery, (2024). Kathy Butterly, "Mother Melt", 2021. <https://www.jamescohan.com/artists/kathy-butterly>
- Rodgers, B. (2014). Karin Lehmann, "Sediment Sampling", 2014. <https://cfileonline.org/exhibition-karin-lehmann-sediment-sampling/>
- Ruthie, V. (2022). Grayson Perry, We Shall Catch it on the Beaches, 2020. <https://www.seattleartistleague.com/2022/05/27/grayson-perrys-pottery/>

# BÖLÜM 5

## Sıcak Cam Yüzey Renklendirme Tekniklerinde Bir Alternatif: 1200°C'de Ebru

*Agâh Barış Can AKSAKAL<sup>1</sup>*

### Uygulama Öncesi Hazırlıklar

1200 C'de ebru tekniği temelinde roll-up tekniğinin uygulanmasıyla başlamaktadır. Roll-up tekniği, düz bir seramik veya demir plaka üzerine yerleştirilen renkli camların Şeffaf cam üzerine sarılması prensibine dayanmaktadır. 1200°C'de ebru tekniğinin uygulanması süreci de buradan başlamaktadır. Plaka üzerine yerleştirilecek olan renkli camlar renkli barların takribi bir metal para kalınlığında kesilmesiyle başlamaktadır. İnce ince dilimlenen renkli cam barları kesim sonrasında tekrar yatay taşlamada düz hale getirilmektedir. Sulu testereyle kesim sonrası yüzeyde oluşan farklı kesim noktaları, bahsi geöen yatay taşlama sayesinde eşit ve temiz hale getirilmektedir.

Kesim işlemi tamamlanan renkli camlar ön ısıtması yapılmış plaka üzerine sanatöının öngördüğü renk kompozisyonu iöerisinde yerleştirilmektedir. Kullanılan plaka ara ısıtma fırınında öatal yardımıyla tek başına ısıtılmaktadır. Bu ön ısıtmanın sebebi, ilerleyen süreçte 1250 derecelik ara ısıtma fırınına girecek oda sıcaklığındaki ince cam paröalarının ani çok sebebiyle kırılma ve öatlamalarını önlemek iöindir. Plaka üzerine yerleştirilen renkli camlar tavlama sıcaklığının üzerine kadar ısıtılmaktadır. Teknik iöin önemli detaylardan ilki bu basamağın doğru tamamlanmasından geömektedir. Sanatöı uygulama esnasında renkli camların yüzeye eriyik halde yapışması yerine, keskin hatlarının korunarak aktarılmasının sağlanmasını tercih etmektedir. Renkli cam kompozisyonu sıcak camın

<sup>1</sup> Arş. Gör., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Bölümü, can.aksakal@msgsu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8067-8166



lere farklı sanatçıların portfolyolarında rastlanabilir. Ancak bu tekniğin basamak basamak tanımlanmış olması ve uygulama anı içerisinde -literatürde yer alan diğer tekniklerde olduğu gibi- spontane etkileri kabul etmemesi, tekniği kendi başına özelleşmiş bir noktaya taşımaktadır. Çalışmaları halen sanatçı tarafından sürdürülen tekniğin yüzey üzerindeki çeşitlemeleri, ileride farklı çalışmalara da kapı aralayacaktır.

Araştırmada bahsi geçen 1200°C'de ebru tekniği, üretim sürecinde düşünülebilir bir teknik süreç olarak yer almıştır. Eserin anlatım diline olumlu katkıları apaçık olan bu konu başlıklarının, tasarı sürecinde ele alınması açısından bir kaynak oluşturması hedeflenmiştir

## Kaynaklar

1. Sergi Kataloğu – 1200 Derecede Ebru, Asanni – 23.11-15.12.2011, İstanbul Deniz Müzesi
2. Röportaj, Gülin Algül Kardaş, 2022, İstanbul

### Görsel Kaynakları

**Görsel 1:** Roll-Up Tekniğinin Uygulanması, 2022, İstanbul, Serhat ÖZDEMİR Kişisel Arşivi

**Görsel 2:** Plaka harici renkli camların eklenmesi, 2022, İstanbul, Serhat ÖZDEMİR Kişisel Arşivi

**Görsel 3:** Alan ısıtma ve çekme işlemlerinin başlangıcı ve sonlandırılması, 2022, İstanbul, Serhat ÖZDEMİR Kişisel Arşivi

**Görsel 4:** Dikey ısıtma ve çekme işlemi, 2022, İstanbul, Serhat ÖZDEMİR Kişisel Arşivi

**Görsel 5:** Yüzey renklendirme esnasında dik çizgilerin çift taraflı çekilmesi, 2022, İstanbul, Serhat ÖZDEMİR Kişisel Arşivi

**Görsel 6:** Yüzey renklendirmesi tamamlanan işin şekillendirilmesi, 2022, İstanbul, Serhat ÖZDEMİR Kişisel Arşivi

**Görsel 7:** Yaban II, 30x40 cm, Sıcak Cam Serbest Şekillendirme, 1200°C'de Ebru Tekniği, 2011, İstanbul, Caroline Erel, Kişisel Arşivi

**Görsel 8:** Şeffaf Oluşum, 38x47 cm, Sıcak Cam Serbest Şekillendirme, 1200°C'de Ebru Tekniği, 2011, İstanbul, Caroline Erel Kişisel Arşivi

**Görsel 9:** Tekniğin Detay Görselleri, 2011, İstanbul, Caroline Erel, Kişisel Arşivi

# BÖLÜM 6

## Mimari ve Sanat Seramiğinde Çamur Seçiminin Şekillendirmede Önemi

Burhan YALÇIN<sup>1</sup>

Ümit PARSIL<sup>2</sup>

### Giriş

Seramik; kilin el ile şekillendirdikten sonra ısıya maruz bırakılarak belirli ısıda pişirilmesiyle elde edilir. Bilimden teknolojiye sanayiden eğitime kadar birçok alanda gelişim gösteren seramik sanat alanında'da bir ifade aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Üretim süreci ile tasarlanan tasarımın uygulanacak yöntem ve teknikler ile oluşturulan obje tasarıma bağlı olarak sergileme mekânı bir arada düşünülmelidir. Bu aşamalar bir birileri ile ilişki içinde oldukları için iyi bir planlama gerektirmektedir. Bu bağlamda değinilen seramiğin hammaddesi çamur; pişme derecesi, pişme rengi, mukavemeti gibi özellikler seramik çamurunun kullanım etkisini etkilemektedir. Yaratım sürecinde seramik sanatının en temel kavramlarından biri olan çamurun önemi eser yaratım sürecinde seçilen çamurun hangi şekillendirme yöntem ve tekniklere uygunluğu şamot oranı ve pişme derecesini etkilemektedir. Bu faktörler dışında sanatçı tercih ettiği çamur ile yaratım sürecini de doğrudan etkilediği düşünülmektedir. Bu düşünceler ile araştırması yapılan sanatçıların çalışmaları gözlemlenerek elde edilen veriler doğrultusunda sanatçıların çamur seçiminde hangi kriterlere değinildiği gözlemlenmiştir.

<sup>1</sup> Sanatta Yeterlik Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, burhanyalcin02@gmail.com, ORCID iD: 0009-0008-2838-9595

<sup>2</sup> Öğr. Gör., Adıyaman Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu El Sanatları Bölümü  
umitparsil@adiyaman.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1901-5400

tabilecektir. Bu nedenle üretimi gerçekleştirilen pano dekoratif ve sanatsal olarak ta kullanılmaktadır. Ayrıca çamur seçiminde su geçirmezliği ve estetik kaplaması gibi özellikler göz önünde bulundurularak çamur seçimi önem arz etmektedir. İç mekân duvarlarda genellikle vakumlu beyaz çamur kullanılırken mekânın durumuna göre yüksek kabartma rölyefler kullanılmaktadır. Vakumlu beyaz çamur ince ayrıntı gerektiren sır altı dekor işlemeli tasarımlarda daha çok kullanımı tercih edilmektedir. Ayrıca mekânın işlevselliği göz önünde bulundurularak yapılan tasarımda panonun büyük küçük ilişkisi çamur seçiminde çalışmanın kırılganlığı en aza indirecek çamur kullanılmalıdır. Dış mekânda ıslak zeminli yapılarda uygulanan seramik panolar iç mekân panolara oranla mukavemeti fazla olan şamutlu çamur kullanımı gerekmektedir. Genellikle artistik seramik panolarda kullanılan şamotlu çamur diğer panolara göre yapımı ve uygulanması daha risklidir. Bu sebeple şamotlu çamur un kırılma riski diğer çamurlara oranla daha az olduğu için artistik ve dış mekanlarda daha çok tercih edilmektedir. Yapılan araştırma kapsamında değerlendirecek olursak seramik bünyelerinin farklı ham maddeler (kil, kuvars, feldspat vb.) ile oluştuğu kullanım alanına göre şekillendirme ve pişirim yöntemleri ile mimaride veya sanat seramiğinde yerini aldığı anlaşılmaktadır.

## Kaynaklar

- Arcasoy, Ateş, (1983), Seramik Teknolojisi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Ana Sanat Dalı Yayınları, No,457, İstanbul.
- Çolakoğlu, Hamiye, (1985), "Türkiye'de Sanatın Bugünü ve Yarını", Hacettepe Üniversitesi, GSF Ulusal Sanat Sempozyumu, GSF Yayınları 1-2, Ankara.
- Karaağaç, Kamuran (2024), Inonu University Journal Of Culture And Art / İjca İnönü Üniversitesi Kültür Ve Sanat Dergisi Volume/Cilt: 10 No/Sayı: 1 83-93 83 Creating A Book Form With Texture Trials On The Surface Of Firearm Clay \* 1 S,88.
- Küçükerman, Önder, (1996), Endüstri Tasarımı, Endüstri İçin Ürün Tasarımında Yaratıcılık, Yem Yayın, İstanbul.
- Kılıç, Atilla Cengiz, (1998), "Eski Anadolu Kültürlerinden Yararlanılarak Çağdaş Bir Yapıda Seramik Pano Uygulaması", Sanatta Yeterlilik Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir
- Öney, Gönül, (1987), İslam Mimarisinde Çini, Ada Yayınları, İstanbul.
- Özgün, M. A. (2012) Kırmızı Çamur Üretimi ve Değerlendirme Olanakları. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Semineri Maden Mühendisliği Anabilim Dalı Isparta,36
- Sevim, S. S., & Kayalıoğlu, A. C. (2018). Seramik Heykel Sanatında Kullanılan Çamurların Elle Şekillendirme Açısından İncelenmesi. Sanat ve Tasarım Dergisi (22), 291-303.
- Vandiver, P. B., Soffer, O., Klíma, B. & Svoboda, J. (1989). The origins of ceramic technology at dolni vestonice, czechoslovakia. Science, (246), 1002-1008.

Yalçın, B. (2018) Cumhuriyet Dönemi Türk Seramik Sanatında İç Mekân Dekorasyon Unsuru Olarak Seramik Duvar Panolarının Etkisinin Araştırılması ve Uygulama Örnekleri, Yüksek Lisans Tezi (Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü) Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kütahya.

#### Görsel Kaynaklar

Görsel 1: (<https://hanterra.com/blog/dogru-camur-secimi-5831.html>)

Görsel2: ([https://tr.wikipedia.org/wiki/Doln%C3%AD\\_V%C4%9Bstonice\\_Ven%C3%BCs%C3%BC](https://tr.wikipedia.org/wiki/Doln%C3%AD_V%C4%9Bstonice_Ven%C3%BCs%C3%BC))

Görsel3:<https://turkishmuseums.kprod.kultur.gov.tr/Uploads/M%C3%BCze/Dosya/3c549ca2-4a25-42c8-98a2-27f37964e298.pdf>

Görsel 4: <https://www.aydinlik.com.tr/haber/iranda-selcuklu-izleri-istifahan-ulu-cami-437133>

Görsel 5: Burhan Yalçın Arşiv, 2024.

Görsel 6: Burhan Yalçın Arşiv, 2024.

Görsel 7: <https://mfkaragul.blogspot.com/2012/06/canakkale-kentini-donatan-seramikler.html>

Görsel 8: Burhan Yalçın arşiv 2018.

Görsel 9: <https://lens.google.com/search?ep>

Görsel 10: <https://www.refsan.com.tr/porselen-camuru-hazir>

# BÖLÜM 7

## Güncel Sanat Pratiklerinde Kil Malzemenin Kullanım Alanları

Aytuna CORA<sup>1</sup>

### Giriş

Sanat eseri, kendisini meydana getiren malzeme üzerinden fiziksel bir nesne olarak var olmaktadır. Sanatsal üretim pratiğinde malzeme tercihleri ve malzemenin kullanım biçimleri, sanat olarak tanımlanan alanın sınırlarına paralel olarak değişkenlik gösterebilmektedir.

Ana malzemesi kil olan seramik sanatında da malzemenin kullanım biçiminde alternatif yaklaşımların geliştirildiği görülmektedir. Bunlardan biri de seramik bir eser ortaya koyabilmek için zorunlu bir aşama olarak nitelendirilebilecek olan kilin fırınlanması işleminin gerçekleştirilmediği üretim pratikleridir. Seramik, tanım gereği kil malzemenin fırınlanmasıyla elde edilmektedir. Ancak malzemeyi kullanım biçimlerinde geliştirilen yeni yaklaşımlarla beraber, pek çok seramik sanatçısının kili, fırınlamadan ham haliyle kullanarak eser ürettiği görülmektedir.

Bu yaklaşımı süreç sanatı, performans sanatı, kavramsal sanat gibi çeşitli sanat akımları ekseninde okumak mümkündür. Ancak bu çalışmanın odağında bu yaklaşım, malzemenin doğasına sadık kalınarak sahip olduğu nitelikleri açığa çıkarmasına izin verilen bir üretim pratiği olarak incelenmiştir. Kil malzemenin doğadaki döngüsünün dışına çıkmadan sanat eserinde varlık alanı bulabilmesini, seramik sanatçısının kil ile olan ilişkisini eserin merkezine koyması şeklinde yorumlamak mümkündür. Bütün bu sürece daha yakından bakabilmek adına, önce sanat eserinin malzemeyle kurduğu ilişki incelenmiştir.

<sup>1</sup> Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü, acora@cu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-1333-3870

Kil malzemenin bir sanat yapıtında doğrudan kullanımını, çeşitli sanat akımları ile ilişkilendirmek mümkündür. Eserin meydana geliş biçiminin ve malzemenin geçirdiği sürecin, tamamlanmış bir eser kadar önemli olduğunun vurgulandığı süreç sanatı, üreten kişi olarak sanatçının eyleminin merkezde olduğu performans sanatı, eserin fiziki var oluş biçiminden çok kavramsal alt yapısının vurgulandığı kavramsal sanat, eserin sergilendiği mekanla birlikte kurgulanıp, çoğu zaman izleyicinin de katılımıyla tamamlanan enstalasyon sanatı, doğanın bir parçası olarak doğanın içinde kurgulanan arazi sanatı gibi sanat akımları, kilin bir malzeme olarak sanat eserinde kendine yer bulması ile bağdaştırılabilir. Durmadan gelişen ve kendine alternatif yollar bularak ilerleyen sanat, kuşkusuz ki yeni ifade biçimlerinin gelişmesine ve sanatsal üretim alanında yeni başlıkların oluşmasına olanak tanıyacaktır. Bu nedenle kil malzemenin sanat eserinde kullanım biçimi, sanat alanında alternatif bir yaklaşım olarak çok çeşitli sanat akımı ile birlikte okunabilir. Ancak bu yaklaşımı, temelde malzemenin doğadaki döngüsüne sadık kalınan, sahip olduğu tarihsel bağların, ilişkili olduğu geleneksel üretim yöntemlerinin, malzemenin hafızasının ve doğada var olma biçimin kendini doğrudan açığa çıkarabildiği bir anlayış olarak ele almak mümkündür. Bu yaklaşımla birlikte, kilin bir malzeme olarak kullanımının, güncel sanat pratiklerinde yaygınlık kazanmaya başladığı çıkarımı yapılabilir.

## Kaynaklar

- Anılanmert, B., & Rona, Z. (1997). Seramik. In *Eczacıbaşı sanat ansiklopedisi* (Cilt 3, s. 1634). Yem Yayınları.
- Arcasoy, A., & Başkırkan, H. (2021). *Seramik teknolojisi*. Literatür Yayıncılık.
- Bauman, S. (2019). Walter McConnell: Regarding the Curved Earth. *Benyamini Contemporary Ceramics Center*. <https://www.benyaminiccc.com/exhibitions/walter-mcconnell> Erişim Tarihi: 08.08.2024.
- Bozkurt, N. (2014). *Sanat ve estetik kuramları*. Sentez Yayınları.
- Canbolat, A. (2021). Çamur malzemenin süreç sanatında kullanımı. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11(3), 786-796. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tojdc/issue/62647/912772> Erişim Tarihi: 04.07.2024.
- Chiew, E. (2018). *Encounter under the Banyan: Jason Lim's site-specific performance at Institute of Contemporary Arts Singapore*. Jason Lim Artist. [https://www.jasonlimartist.com/uploads/1/0/4/4/104447677/encounter\\_under\\_the\\_banyan\\_21\\_03\\_2018.pdf](https://www.jasonlimartist.com/uploads/1/0/4/4/104447677/encounter_under_the_banyan_21_03_2018.pdf) Erişim Tarihi: 05.08.2024.
- Collingwood, R. G. (2011). *Kısaca sanat felsefesi* (T. Kabadayı, Çev.). Say Yayınları.
- EkoYapı**. (2022). *Kil, sürdürülebilir mimarinin anahtarı olabilir mi?* (2022). *Ekoyapı Dergisi*. <https://www.ekoyapidergisi.org/kil-surdurulebilir-mimarinin-anahtari-olabilir-mi> Erişim Tarihi: 14.07.2024.
- Heidegger, M. (2014). *Sanat eserinin kökeni* (F. Tepebaşı, Çev.). De Ki Basım.

- Object Lessons Space (2012). *Jason Lim on dualities, seasonal cycles, and embodying the kōan as methodology*. <https://www.slowconversations.com/jason-lim-dualities> Erişim Tarihi: 05.08.2024.
- Ong, S. (2018). *Performance artist Jason Lim doesn't mind the pain at all*. Portfolio Magazine. <https://www.portfoliomags.com/article/performance-artist-jason-lim-doesnt-mind-the-pain-at-all>.html Erişim Tarihi 04.08.2024.
- Peterson, S., & Peterson, J. (2009). *Seramik Yapıyoruz* (S. Çizer, Çev.). Literatür Yayıncılık.
- Rodgers, B. (2021). *Karin Lehmann: "Sediment Sampling"*. CFile Online. <https://cfileonline.org/exhibition-karin-lehmann-sediment-sampling/> Erişim Tarihi: 29.07.2024.
- Seventeen Gallery. (2015). *Karin Lehmann, Wiederganger*. <https://www.seventeengallery.com/exhibitions/karin-lehmann-wiederganger/> Erişim Tarihi: 29.07.2024.
- Susamoğlu, F. (2014). Modernizm sonrası seramik geleneği ve malzemeye sadakat. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(14). <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/192513> Erişim Tarihi: 03.08.2024.
- Tunalı, İ. (2002). *Sanat Ontolojisi*. İnkılâp Kitabevi.
- Turani, A. (2015). *Sanat Terimleri Sözlüğü*. Remzi Kitabevi.

### Görsel Kaynakları

- Görsel 1:** Anna Heringer, METI School. <https://www.anna-heringer.com/projects/meti-school-bangladesh/> Erişim Tarihi: 14.07.2024
- Görsel 2:** Jason Lim, Under The Banyan Tree 2. [https://www.jasonlimartist.com/uploads/1/0/4/4/104447677/under-the-shadow-of-the-banyan-tree-1-ica-2018-red\\_orig.jpg](https://www.jasonlimartist.com/uploads/1/0/4/4/104447677/under-the-shadow-of-the-banyan-tree-1-ica-2018-red_orig.jpg) Erişim Tarihi: 05.08.2024
- Görsel 3:** Jason Lim, Under The Banyan Tree 2. <https://www.jasonlimartist.com/ceramics.html> Erişim Tarihi: 05.08.2024
- Görsel 4:** Jason Lim, Under The Banyan Tree 2. [https://www.jasonlimartist.com/uploads/1/0/4/4/104447677/under-the-shadow-of-the-banyan-tree-3-ica-2018-red\\_orig.jpg](https://www.jasonlimartist.com/uploads/1/0/4/4/104447677/under-the-shadow-of-the-banyan-tree-3-ica-2018-red_orig.jpg) Erişim Tarihi: 05.08.2024
- Görsel 5:** Karin Lehmann, Sediment Sampling, 2014. <https://www.karinlehmann.ch/work.html> Erişim Tarihi: 29.07.2024
- Görsel 6:** Karin Lenhann, "Wiedergänger" isimli kişisel sergiden "Sediment Sampling" isimli yerleştirme, 2015. <https://www.seventeengallery.com/exhibitions/karin-lehmann-wiederganger/> Erişim Tarihi: 29.07.2024
- Görsel 7:** Karin Lehmann, Sediment Sampling, 2014. <https://www.karinlehmann.ch/work.html> Erişim Tarihi: 29.07.2024.
- Görsel 8:** Walter McConnell, "Itinerant Edens: A Measure of Disorder", 2017. <https://www.bellevuearts.org/exhibitions/past/walter-mcconnell> Erişim Tarihi: 08.08.2024.
- Görsel 9:** Walter McConnell, Plastik Muhafaza içinde zamanla çözülmeye başlayan kil eser, 2017. <https://www.bellevuearts.org/exhibitions/past/walter-mcconnell> Erişim Tarihi: 08.08.2024.